

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
ім. О.М. МАРЗЄЄВА НАМН УКРАЇНИ»

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

ПРО НОВОВВЕДЕННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Підстава: рішення Вченої ради
ДУ «ІГЗ ім. О.М. Марзеєва НАМН України»
Протокол № 3 від «21» березня 2023 р.

ОЦІНКА БЕЗПЕКИ НАВЧАЛЬНИХ ВИДАНЬ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ, В ТОМУ ЧИСЛІ ВОЄННОГО ПРОФІЛЮ

УСТАНОВА-РОЗРОБНИК:

**ДУ «ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я ім. О.М. МАРЗЄЄВА
НАМН УКРАЇНИ»**

АВТОРИ:

**д.мед.н. Платонова А.Г.
к.мед.н. Яцковська Н.Я.
Шкарбан К.С.
Баленко К.В.**

Суть впровадження: Вдосконалення профілактики порушень у стані здоров'я здобувачів (профільної) професійної освіти, створення безпечних навчальних видань та друкованих засобів навчання.

Пропонується для впровадження в практику роботи спеціалістів управлінь охорони здоров'я та освіти обласних державних адміністрацій, медичного персоналу закладів професійної освіти, виробників засобів навчання.

Система охорони здоров'я України, регіональні органи перебувають під величезним тиском через війну та вирішують завдання, щоб забезпечити реагування на нові потреби часу, задоволення освітніх потреб людей, які постраждали від військових дій. На даний час відновлення країни потребує спільних зусиль фахівців, які відповідають за формування та реалізацію політики у сфері охорони здоров'я та професійної (профільної) освіти, для забезпечення координації та моніторингу процесу відновлення суспільства.

Потребують прийняття рішень та втручань питання громадського здоров'я, вирішення соціальних потреб здобувачів професійної освіти та їх особливих потреб у сфері охорони здоров'я під час навчання. Ці проблеми ще більше ускладнилися для внутрішньо переміщених осіб, підлітків що отримали статус внутрішньо переміщених осіб або «Тимчасовий захист» у країнах ЄС та продовжують навчання on-line в українських закладах освіти.

Професійна освіта є комплексом заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвитку компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури. Доцільність розробки профілактичних заходів ґрунтується на основі затверджених політик, які базуються на фактичних даних та враховують потреби здобувачів професійної освіти під час воєнного стану та у повоєнний період.

Друковані засоби навчання для здобувачів професійної (профільної) освіти залежно від функціонального призначення та характеру інформації поділяють на види: **підручник**; **навчальний посібник** (хрестоматія, курс лекцій, зошит-посібник тощо); **практикум** (задачник, збірник тестових завдань з контролю знань тощо).

Засоби навчання для здобувачів професійної (профільної) освіти залежно від галузі знань, об'єму навчального матеріалу для читання та засвоєння, обсягу тексту для безперервного читання поділяють на категорії: **гуманітарні** (рідна та іноземна мова, література, історія, суспільствознавство, психологія, економіка, тощо); **математичні** (алгебра, геометрія, тригонометрія, логіка, інформатика тощо); **природничі** (видання з екології, астрономії, фізики, хімії, географії, біології тощо); **спеціальні** (видання з майбутньої спеціальності).

Залежно від вікової категорії читачів, засоби навчання для здобувачів професійної (профільної) освіти належать до 4 групи: видання для підлітків (14-17 років включно), ліцеїстів, кадетів, здобувачів професійної освіти та абітурієнтів.

Розроблені нами профілактичні заходи щодо створення безпечних засобів навчання ґрунтуються на застосуванні методів досліджень (інформаційно-аналітичних, гігієнічних, офтальмологічних, психофізіологічних, соціологічних, математико-статистичних). За даними досліджень, доведено, що вимоги безпеки до основних елементів оформлення друкованих засобів навчання (гарнітура, розмір шрифту, довжина рядка і інші показники) визначаються віковими особливостями (підлітковий вік) та особливостями розвитку їх зорового аналізатора. Величина зорового навантаження залежить від умов видимості, часу та зручності читання.

За результатами вивчення особливостей формування зрушень психофізіологічного стану організму читачів під час навчання встановлено, що шрифтове оформлення друкованих засобів навчання для професійної освіти, в тому числі воєнного профілю, повинно бути безпечним для здоров'я здобувачів та відповідати запропонованим показникам безпеки.

Таблиця - Оцінка безпеки засобів навчання для професійної (профільної) освіти

Вид навчального видання	Кегль шрифту, не менше	Збільшення інтерліньяжу, пункти, не менше	Мінімальна довжина рядка, мм	Характеристика шрифту		
				група	місткість, зн/кв	накреслення вічка
підручник, навчальний посібник, хрестоматія, практикум	10	2	50	всі групи	не регламентується	нормальне світле пряме
	9 *	2	50			

Примітка - * для додаткового тексту, таблиць, текстівок обсягом не більше 2000 знаків на полосі

Отже, розроблені нами критерії оцінки безпеки друкованих засобів навчання для здобувачів професійної (профільної) освіти, в тому числі воєнного профілю, спрямовані на профілактику порушень органу зору, опорно-рухового апарату, збереження здоров'я та профілактики неінфекційних захворювань в умовах сучасного вектору навчання: підготовка здобувачів до змішаного навчання, наголошення на важливості самостійної роботи, виховання відповідальності за результати своєї навчальної діяльності.

Інформаційний лист підготовлено за результатами науково-дослідної роботи «Гігієнічне обґрунтування безпечного використання засобів навчання, передбачених реформою освіти “Нова українська школа”», номер державної реєстрації: 0120U105393.

За додатковою інформацією звертатися до авторів листа: ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва НАМН України» д.мед.н. Платонова А.Г., к.мед.н. Яцковська Н.Я., Шкарбан К.С. тел.: (044) 292-14-05, E-mail: platonova65@yahoo.com

Анотованим описом Інформаційного листа є **Повідомлення про наукову продукцію Реєстр № 71/10/24**, яке ввійшло до ПЕРЕЛІКу наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я (Випуск 10), затверджений МОЗ України та НАМН України 11.04.2024р. / ДНП «Центр тестування», www.testcentr.org.ua